

ראשון

И Превечный вспомнил о Саре, как
сказал, и сделал Превечный Саре, как
говорил.

1 וַיִּהְיֶה פֶקֶד אֶת־שָׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה

כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר:

וַיִּזְכֹּר יְיָ שָׂרָה כְּמָא דִּי אָמַר וַעֲבַד יְיָ לְשָׂרָה כְּמָא
דִּי מְלִיל

Rashi

וה' פקד את שרה וגו'. סמך פרשה זו, ללמדך שכל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחלה, שנאמר ויתפלל וגו' וסמך ליה וה' פקד את שרה, שפקדה כבר קודם שריפא את אבימלך (בבא קמא צב.): פקד את שרה כאשר אמר. בהריון: כאשר דבר. בלידה, והיכן היא אמירה והיכן הוא דבור, אמירה, ויאמר אלהים אֶבְרָהָם שָׂרָה אִשְׁתְּךָ וגו', דבור, הִנֵּה דָבָר ה' אֵל אֲבָרָם, בברית בין הבתרים, ושם נאמר לא יִרְשָׁךְ זֶה וגו', והביא היורש משרה: ויעש ה' לשרה כאשר דבר. לאברהם:

И Сара зачала и родила Аврааму сына
на старости его, об эту пору, о
которой говорил ему Бог.

2 וַתֵּהָרֵם וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לְזִקְנֹתוֹ לְמוֹעֵד

אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלָיו אֱלֹהִים:

וַעֲדִיאת וילידת שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לְזִקְנֹתוֹ לְמוֹעֵד
מְלִיל יְתָה יְיָ

Rashi

למועד אשר דבר אתו. ר' יודן ורבי חמא, רבי יודן אומר מלמד שנולד לט' חדשים, שלא יאמרו מביתו של אבימלך הוא, ור' חמא אומר לשבעה חדשים: למועד אשר דבר אתו. דמליל יתיה, את המועד אשר דבר וקבע כשאמר לו למועד אֲשֶׁבֶל אֵלֶיךָ, שרט לו שריטה בכותל, ואמר לו, כשתגיע חמה לשריטה זו בשנה האחרת תלד: לזקניו. היה זיו איקונין שלו דומה לו:

И нарек Авраам имя сыну своему,
родившемуся у него, которого родила
ему Сара: Исаак.

וַיִּקְרָא אַבְרָהָם יֵת שׁוּם בְּרָהּ דְּאִתְּיִלִּיד לָהּ דִּילִידַת לָהּ
שָׂרָה יִצְחָק

И обрезал Авраам Исаака, сына
своего, когда ему было восемь дней,
как заповедал ему Бог.

וַיִּגְזֹר אַבְרָהָם יֵת יִצְחָק בְּרָהּ בֶּר תַּמְנִיָּא יוֹמִין כְּמָא דִּי
פְּקִיד יִתָּה יי

3 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שֵׁם־בְּנוֹ הַנּוֹלָד־לּוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָהּ־לּוֹ
שָׂרָה יִצְחָק:

4 וַיִּמַּל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ בּוֹן־שְׁמֹנֶת יָמִים כַּאֲשֶׁר
צִוָּה אֱלֹהִים:

שני

И Авраам был ста лет, когда родился
у него Исаак, сын его.

וַאֲבְרָהָם בֶּר מָאָה שָׁנִין כַּד אִתְּיִלִּיד לָהּ יֵת יִצְחָק בְּרָהּ

И сказала Сара: смех сделал мне Бог;
кто ни услышит, будет смеяться надо
мною.

וַאֲמַרְתָּ שָׂרָה חֲדָא עָבַד לִי יי כָּל דְּשָׁמַע יַחֲדִי לִי

5 וַאֲבְרָהָם בּוֹן־מֵאָה שָׁנָה בְּהוֹלֵד לוֹ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ:

6 וַתֹּאמֶר שָׂרָה צָחָק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל־הַשְׁמָע
laughter
to laugh
outright
יִצְחָק לִי:

Rashi

יצחק לי. ישמח עלי. ומדרש אגדה, הרבה עקרות נפקדו עמה, הרבה חולים נתרפאו בו ביום, הרבה תפלות נענו עמה, ורב שחוק היה בעולם:

И сказала: кто сказал бы Аврааму:
грудью кормить будет детей Сара? Я
же родила сына на старости его.

7 וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הַיְנִיקָה בָנִים שָׂרָה
to suck to speak or say

כִּי־יִלְדָתִי בֶן לְזָקְנִי:

וַאֲמַרְתָּ מֶאֵן מִהֵימֵן דָּאֵמַר לְאַבְרָהָם קִים דְּתוֹנִיק בְּנִין
שָׂרָה אָרִי יְלִידִית בֶּר לְסִיכְתוּהִי

Rashi

מי מלל לאברהם. לשון שבח וחשיבות, כמו מי פִּעַל וְעָשָׂה (ישעיה מא, ד), מי בָּרָא אֱלֹה (שם מ, כו), ראו מה הוא, ומי הוא (וכמה הוא גדול) שומר הבטחתו, הקב"ה מבטיח ועושה:
מלל. שינה הכתוב ולא אמר דבר, גימטריא שלו ק', כלומר לסוף מאה לאברהם:
היניקה בנים שרה. ומהו בנים לשון רבים, ביום המשתה הביאו השרות בניהן עמהן, והיניקה אותם, שהיו אומרות לא ילדה שרה, אלא אסופי הביאה מן השוק:

И подросло дитя, и было отнято от
груді; и сделал Авраам большой пир
в день, когда отнят был от груди
Исаак.

8 וַיִּגְדַּל הַיֵּלֶד וַיִּגְמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם

הַגְּמַל אֶת־יִצְחָק:

וּרְבָא רַבִּיָּא וְאַתְחָסִיל וְעַבַּד אַבְרָהָם מִשְׁתֵּיָּא רַבָּא
בְּיוֹמָא דְּאַתְחָסִיל יֵת יִצְחָק

Rashi

ויגמל. לסוף כ"ד חודש (גיטין עה:):
משתה גדול. שהיו שם גדולי הדור, (ב"ר נג, י) שם ועבר ואבימלך:

שלישי

И увидела Сара сына Агари,
Египтянки, которого та родила
Аврааму, насмехающимся.

9 וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הָאֲגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם

to laugh outright
מִצְחָק :

וַחֲזַת שָׂרָה יֵת בֶּר הָאֲגָר מִצְרִיתָא דִּילִידַת לְאַבְרָהָם
מִצְחִיף

Rashi

מצחק. לשון עבודת אלילים, כמו שנאמר וַיִּקְמוּ לְצַחֵק (שמות לב, ו). דבר אחר לשון גילוי עריות, כמה דתימא לְצַחֵק בִּי. דבר אחר לשון רציחה, כמה דתימא יְקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנָיו וגו' (שמואל-ב ב, יג): עם בני וגו' מתשובת שרה כי לא יירש בן האמה עם בני, אתה למד שהיה מריב עם יצחק על הירושה, ואמר, אני בכור ונוטל פי שנים, ויוצאים בשדה ונוטל קשתו ויורה בו חצים, כמה דאת אמר כְּמַתְּלֵהָ הִירָה זָקִים וגו', ואמר הֲלֹא מִשְׁחָק אָנִי (משלי כו, יח-ט):

И сказала Аврааму: выгони рабыню
эту и сына её, ибо не наследует сын
рабыни этой с сыном моим, с
Исааком.

וְאָמְרָת לְאַבְרָהָם תְּהֵי אִמָּתָא הָדָא וְיֵת בְּרָה אַרִי לָא
יֵרֶת בֶּר אִמָּתָא הָדָא עִם בְּרִי עִם יִצְחָק

10 וְתֹאמַר לְאַבְרָהָם גֵּרֶשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ
כִּי לֹא יִירֶשׁ בְּנֵהָ־אִמָּה הַזֹּאת עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק:

to drive out
from a...

Rashi

עם בני עם יצחק. מכיון שהוא בני, אפילו אם אינו הגון כיצחק, או הגון כיצחק, אפילו אם אינו בני, אין זה כדאי לירש עמו, קל וחומר עם בני עם יצחק ששתיהן בו (ב"ר נג, יא):

И это весьма не понравилось в глазах
Авраама, по поводу сына его.

וּבְאִישׁ פִּתְגָמָא לְחָדָא בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל עֵיסק בְּרָה

11 וַיֵּרַע הַדְּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֶת בְּנוֹ:

concerning

Rashi

על אודות בנו. על ששמע שיצא לתרבות רעה. ופשוטו, על שאומרת לו לשלחו (דברים רבה ד, ה):

Но Бог сказал Аврааму: да не огорчит
тебя это ради отрока и ради рабыни
твоей, во всем, что ни скажет тебе
Сара, слушайся голоса её; ибо в
Исааке наречется тебе потомство.

וְאָמַר יי לְאַבְרָהָם לֹא יִבְאֵשׁ בְּעֵינֶיךָ עַל עוֹלִימָא וְעַל
אִמָּתְךָ כֹּל דִּי תִימַר לָךְ שָׂרָה קִבֵּל מִנָּה אַרִי בְּיִצְחָק
יִתְקָרִין לָךְ בְּנִין

12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יִרְעָ בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנְּעָרָה
וְעַל־אִמָּתְךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ
כִּי בְּיִצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע:

Rashi

שמע בקלה. (בקול רוח הקדש שבה), למדנו שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות:

רביעי

Но и сына рабыни сделаю народом,
потому что он семя твоё.

וְאִףּ יֵת בֶּר אֲמָתָא לְעַם אֲשׁוּנָה אֲרִי בִנְךָ הוּא

И встал Авраам рано утром, и взял
хлеба и мех воды, и передал Агари —
он положил ей на плечо —, также
отрока, и отправил ее; и она пошла, и
заблудилась в пустыне Беэр-Шева.

וְאַקְדִים אַבְרָהָם בְּצִפְרָא וְנָסִיב לְחֶמָּא וְרִקְבָּא דְמִיָּא
וַיֵּהֱב לְהָגָר שְׂוִי עַל כְּתָפָהּ וַיֵּת רַבִּיָּא וַיִּשְׁלַחַּהּ וַאֲזַלְתָּ
וַתַּעַת בְּמִדְבָּרָא (נ"א בְּמִדְבָּר) בְּאֵר שֶׁבַע

13 וְגַם אֶת־בְּנוֹהָאֲמָהּ לְגִזִּי אֲשִׁימֶנּוּ כִּי זֶרַעְךָ הוּא:

14 וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם | בִּבְקָר וַיִּקַּח־לֶחֶם וְחֶמֶת מַיִם וַיִּתֵּן

אֶל־הָגָר שֵׁם עַל־שְׁכָמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיִּשְׁלַחַּהּ וַתֵּלֶךְ

וַתִּתַּע ^{to vacillate} בְּמִדְבָּר בְּאֵר שֶׁבַע:

Rashi

לחם וחמת מים. ולא כסף וזהב, לפי שהיה שונאו על שיצא לתרבות רעה:

ואת הילד. אף הילד שם על שכמה, שהכניסה בו שרה עין רעה, ואחזתו חמה (ב"ר נג, יג), ולא יכול לילך ברגליו:
ותלך ותתע. חזרה לגלולי בית אביה:

И издержалась вода из меха, и она
бросила отрока под один из
кустарников.

וַיִּשְׁלִימוּ מִיָּא מִן רִקְבָּא וּרְמַת יֵת רַבִּיָּא תַּחֲוֹת חֹד מִן
אֵילָנִיָּא

15 וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֶמֶת וַתִּשְׁלַךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אֶחָד

a shoot
הַשִּׁיחִים :

Rashi

ויכלו המים. לפי שדרך חולים לשתות הרבה (ב"ר שם):

И пошла, и села насупротив, на
расстоянии, какое делают стрелки из
лука, потому что сказала: да не увижу
я смерти отрока! и села насупротив, и
возвысила голос свой, и заплакала.

וְאֵזְלָתָ וַיִּתִּיבְתָּ לָהּ מִקְבֵּל אֲרֻחָקָה (נ"י אֲרֻחָקָה) כְּמִיגַד
קִשְׁתָּהּ אָרִי אָמַרְתָּ לֹא אֶחָזִי בְּמוֹתָ דְּרַבִּיָּא וַיִּתִּיבְתָּ
מִקְבֵּל וְאִרְיַמְתָּ יָת קָלָהּ וּבָכְתָּ

to stretch a
bow

16 וַתִּלְךְ וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הָרֶחֶק כְּמִטְחֵי קֶשֶׁת כִּי

אָמְרָה אֶל־אֲרָאָה בְּמוֹת הַיֵּלֶד וַתֵּשֶׁב מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא

אֶת־קָלָהּ וַתִּבְכֶּה:

Rashi

מנגד. מרחוק:

כמטחוי קשת. כשתי טיחות (ב"ר שם), והוא לשון יריית חץ, בלשון משנה שהטיח באשתו, על שם שהזרע יורה כחץ. ואם
תאמר היה לו לכתוב כמטחי קשת, משפט הוי"ו ליכנס לכאן כמו בְּחֻגֵי הַסֵּלַע (שיר השירים ב, יד), מגזרת וְהִיָּתָה אֶדְמַת
יְהוּדָה לְמִצְרַיִם לְחָגָא (ישעיה יט, יז), ומגזרת יִחַגּוּ וַיִּנְעוּ כְּשָׂכֹר (תהלים קז, כז), וכן קָצְוִי אֶרֶץ (שם סה, ו), מגזרת קצה:
ותשב מנגד. כיון שקרב למות, הוסיפה להתרחק:

И услышал Бог голос отрока, и
воззвал ангел Божий с неба к Агари, и
сказал ей: что с тобою Агарь? не
бойся, ибо Бог услышал голос отрока
оттуда, где он есть.

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנֶּעֱרָ וַיִּקְרָא מֶלֶאךָ אֱלֹהִים |
אֶל־הַגֵּר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הַגֵּר אֶל־תִּירָאִי
כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנֶּעֱרָ בְּאֶשֶׁר הוּא־שָׁם:

17 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנֶּעֱרָ וַיִּקְרָא מֶלֶאךָ אֱלֹהִים |

אֶל־הַגֵּר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הַגֵּר אֶל־תִּירָאִי

כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנֶּעֱרָ בְּאֶשֶׁר הוּא־שָׁם:

Rashi

את קול הנער. מכאן שיפה תפלת החולה מתפלת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל (ב"ר נג, יד):

באשר הוא שם. לפי מעשים שהוא עושה עכשיו הוא נדון, ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות, לפי שהיו מלאכי השרת
מקטרגים ואומרים, רבונו של עולם, מי שעתיד זרעו להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר, והוא משיבם, עכשיו מה הוא,
צדיק או רשע, אמרו לו צדיק, (ר"ל בענין זה שאינו ראוי לעונש מיתה בצמא ודו"ק). אמר להם, לפי מעשיו של עכשיו אני
דנו, וזהו באשר הוא שם, והיכן המית את ישראל בצמא, כשהגלם נבוכדנצר, שנאמר מִשָּׂא בְּעָרֵב וגו' לְקִרְאָת צִמָּא הִתִּיּוּ מִיָּם
וגו' (ישעיה כא, יג"ד), כשהיו מוליכין אותם אצל ערביים, היו ישראל אומרים לשבאים, בבקשה מכם, הוליכוננו אצל בני דודנו
ישמעאל וירחמו עלינו, שנאמר אֲרָחוֹת דָּדָנִים (שם), אל תקרי דודנים, אלא דודים, ואלו יוצאים לקראתם ומביאין להם בשר
ודג מלוח, ונודות נפוחים, כסבורים ישראל שמלאים מים, וכשמכניסו לתוך פיו ופותחו, הרוח נכנס בגופו ומת:

חמישי

Встань, подними отрока, и возьми его
рукою твоею; ибо народом великим
сделаю его.

קומי טולי ית רביא ואתקיפי ית ידך בה ארי לעם סגי
אשונה

И открыл Бог глаза её, и она увидела
колодезь воды, и пошла, и наполнила
мех водою, и напоила отрока.

וגלא יי ית עינה וחסות בירא דמא ואזלת ומלת ית
רקבא מא ואשקיא ית רביא

И Бог был с отроком, и он вырос, и
жил в пустыне, и сделался стрелком
из лука.

והיה מימרא דיי בסעדה דרביא ורבא ויתב במדברא
והיה רבי קשתא

18 קומי שאי אתהנער והחזיקי את ידך בו כילגוי גדול

אשמונו:

19 ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא

את החמת מים ותשק את הנער:

20 והי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר והי רבה

קשת:

Rashi

רובה קשת. יורה חצים בקשת:

קשת. על שם האומנות, כמו חמר, גמל, צייד, לפיכך השי"ן מודגשת. היה יושב במדבר ומלסטם את העוברים, הוא שנאמר
ידו בכל וגו':

И жил в пустыне Паран, и мать его
взяла для него жену из земли
Египетской.

ויתב במדברא דפארן ונסיבת לה אמה אתתא
מארעא דמצרים

21 וישב במדבר פארן ותקחלו אמו אשה מארץ

מצרים: (פ)

Rashi

מארץ מצרים. ממקום גדוליה, שנאמר וְלָהּ שְׁפָחָה מִצְרַיִת וגו', היינו דאמרי אינשי, זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי:

שישי

И было, в то время, сказал Авимелех
и Пихол, военачальник его, Аврааму
так: с тобою Бог во всем, что ты ни
делаешь;

וְהוּא בְּעֵדָנָא הָיָא וְאָמַר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל רַב חֵילָה
לְאַבְרָהָם לְמִימָר מִימָרָא דִּי בְּסַעֲדָךְ בְּכֹל דִּי אַתְּ עֹבֵד

22 וַיְהִי בַּעֲתָה הַהִוא וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שְׂרָצָבָאוּ

אֶל־אַבְרָהָם לֵאמֹר אֱלֹהִים עִמָּךְ בְּכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה

עֹשֶׂה:

Rashi

אלהים עמך. לפי שראו שיצא משכונת סדום לשלום, ועם המלכים נלחם ונפלו בידו, ונפקדה אשתו לזקוניו:

И так поклянись мне здесь Богом, что
ты не изменишь ни мне, ни детям
моим, ни внукам моим; по мере той
милости, которую я сделал с тобою,
сделай ты со мною и с землею, в
которой ты пребывал.

וּכְעַן קָיָם לִי בְּמִימָרָא דִּי הָכָא דְלֹא תִשְׁקַר בִּי וּבְבָרִי
וּבְבָרִי בְּרִי כְּטִיבוּתָא דִּי עֲבָדִית עִמָּךְ תַּעֲבֹד עִמִּי וְעַם
אֶרְעָא דְאַתּוֹתְבָתָא בָּהּ

23 וְעַתָּה הִשְׁבַּעָה לִּי בְּאֱלֹהִים הַנֵּה אִם־תִּשְׁקַר לִּי

וּלְנִינִי וּלְנֹכְדִי כַּחֲסֹד אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי עִמָּךְ תַּעֲשֶׂה

עִמָּדִי וְעַם־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־גִּרְתָּהּ בָּהּ:

Rashi

ולניני ולנכדי. עד כאן רחמי האב על הבן:

כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי. שאמרתי לך הנה ארצי לפניך (ב"ר נד, ב): (כה)

И сказал Авраам: я клянусь.

וְאָמַר אֲבְרָהָם אָנָּה אֲקִים

24 וַיֹּאמֶר אֲבְרָהָם אֲנֹכִי אֲשַׁבֵּעַ:

И укорял Авраам Авимелеха по поводу колодезя воды, который отняли рабы Авимелеховы.

וְאוֹכַח אֲבִרְהָם יֵת אֲבִימֶלֶךְ עַל עֵיֶסֶק בִּירְא דְמִיָּא דִּי
אֲנִיסוּ עַבְדֵּי אֲבִימֶלֶךְ

Но Авимелех сказал: не знаю, кто это сделал; и ты не рассказывал мне, и я не слышал о том, только сегодня.

וְאָמַר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעִית מָאן עֲבַד יֵת פְּתָגְמָא הָדִין
וְאִפִּי אֵת לֹא חִוִּית לִי וְאִפִּי אֲנִי לֹא שָׁמַעִית אֱלֶהֶין
יּוֹמָא דִּין

И взял Авраам мелкого и крупного скота, и дал Авимелеху, и оба они заключили союз.

וַדְּבַר אֲבִרְהָם עָאן וְתוֹרִין וַיֵּהֶב לְאֲבִימֶלֶךְ וּגְזָרוּ
תְּרוּיָהוֹן קָיָם

И поставил Авраам семь ягнят из мелкого скота особо.

וְאִקָּיָם אֲבִרְהָם יֵת שְׁבַע חוֹרְפָן דְּעָאן בְּלַחֲדִיָּהוֹן

25 וְהוֹכַח אֲבִרְהָם אֶת־אֲבִימֶלֶךְ עַל־^{concerning} אֲדוֹת בְּאֶרֶץ הַמִּים
אֲשֶׁר גָּזְלוּ עַבְדֵּי אֲבִימֶלֶךְ׃^{to pluck off}

Rashi

והוכח. נתנפח עמו על כך:

26 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה
וְגַם־אֵתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְגַם אֲנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי בְּלִתִּי
הַיּוֹם׃

27 וַיִּקַּח אֲבִרְהָם צֹאן וּבָקָר וַיִּתֵּן לְאֲבִימֶלֶךְ וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם
בְּרִית׃

שביעי

28 וַיַּצֵּב אֲבִרְהָם אֶת־שֶׁבַע כְּבָשִׂים^{ewe} הָצֹאן לְבִדְהָן׃

Тогда сказал Авимелех Аврааму: на
что здесь эти семь ягнят, которых ты
поставил особо?

וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם מָה אֲנֹן שִׁבְעַת חֹרֶפֶן אֵלַי
דַּאֲקָמְתָּא בְּלַחֲוִידֵיהֶן

И он сказал: этих семь ягнят
возьмешь ты от руки моей, дабы это
было мне свидетельством, что я
выкопал колодезь этот.

וַאֲמַר אָרִי יֵת שִׁבְעַת חֹרֶפֶן תִּקְבֹּל מִן יָדִי בְּדִיל דְּתֵהִי
לִי לְסִגְדֻי אָרִי חֲפְרִית יֵת בִּירָא הָדָא

29 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם מָה הִנֵּה שִׁבְעַת כִּבְשֹׁתַי
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצַּבְתָּ לְבִדְנָה:

30 וַיֹּאמֶר כִּי אֶת־שִׁבְעַת כִּבְשֹׁתַי תִּקַּח מִיָּדִי בְּעֶבֶר properly

תִּהְיֶה־לִּי לְעֵדָה כִּי חֲפְרִיתִי אֶת־הַבְּאֵר הַזֹּאת:

Rashi

בעבור תהיה לי. זאת:

לעדה. לשון עדות של נקבה, כמו ועדה המצבה:

כי חפרתי את הבאר. מריבים היו עליה רועי אבימלך, ואומרים אנחנו חפרנוה, אמרו ביניהם, כל מי שיתראה על הבאר ויעלו
המים לקראתו, שלו הוא, ועלו לקראת אברהם:

Посему назвали место это Беэр-Шева;
ибо там оба они поклялись.

עַל כֵּן קָרָא לְאַתְרָא הַהוּא בְּאֵר שִׁבְעַת אָרִי תִּמְן קִיּוֹ
תְרוּיָהוֹן

31 עַל־כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שִׁבְעַת כִּי שְׁמֵי נִשְׁבָּעוּ

שְׁנֵיהֶם:

И заключили союз в Беэр-Шеве, и
встал Авимелех и Пихол,
военачальник его, и возвратились в
землю Филистимскую.

וַיִּגְזְרוּ קִים בְּבְאֵר שִׁבְעַת וְקָם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל רַב חֵילָה
וַתָּבוּ לָאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּי

32 וַיִּכְרְתוּ בְרִית בְּבְאֵר שִׁבְעַת וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל

שׁוֹר־צִבְאוֹ וַיָּשׁוּבוּ אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים:

А он насадил при Беэр-Шеве
тамарисков, и призывал там имя
Превечного, Бога вечности.

tamarisk
tree

33 וַיִּטֵּעַ אֲשֵׁל בְּבְאֵר שָׁבַע וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם יְהוָה

אֵל עוֹלָם:

וַיִּצְיֵב נֶצֶבָא (נ"י אֵילָנָא) בְּבְאֵר שָׁבַע וַיְצַלֵּי תַמָּן

בְּשֵׁמָא דִּי אֱלֹהָא דְעֻלְמָא

Rashi

אשל. רב ושמואל, חד אמר פרדס להביא ממנו פירות לאורחים בסעודה, וחד אמר פונדק לאכסניא ובו כל מיני פירות. ומצינו לשון נטיעה באהלים, שנאמר וַיִּטֵּעַ אֲהֶלִי אֶפְדֹּנוּ (דניאל יא, מה):
ויקרא שם וגו'. על ידי אותו אשל, נקרא שמו של הקב"ה אלוה לכל העולם, לאחר שאוכלים ושותים, אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו, סבורים אתם שְׁמִשְׁלִי אכלתם, מִשְׁלִי מי שאמר והיה העולם אכלתם (סוטה י:):

И пребывал Авраам в земле
Филистимской дни многие.

34 וַיָּגֵר אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים רַבִּים: (פ)

וְאַתּוֹתָב אַבְרָהָם בְּאֶרֶע פְּלִשְׁתָּא יוֹמִין סְגִיָּאִין

Rashi

ימים רבים. מרובים על של חברון, בחברון עשה כ"ה שנה, וכאן כ"ו (ב"ר נד, ו), שהרי בן ע"ה שנה היה בצאתו מחרון, אותה שנה וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בְּאֶלְנֵי מִמְרָא, שלא מצינו קודם לכן שנתיישב אלא שם, שבכל מקומותיו היה כאורח, חונה ונוסע והולך, שנאמר וַיַּעֲבֹר אַבְרָם, וַיַּעֲמֵק מִשְׁם, וַיְהִי רָעַב וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרֵימָה, ובמצרים לא עשה אלא שלשה חדשים, שהרי שלחו פרעה, מיד וַיִּלְךְ לְמִסְעָיו עד וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בְּאֶלְנֵי מִמְרָא אֲשֶׁר בְּחֶבְרוֹן, ושם ישב עד שנהפכה סדום, מיד וַיִּסַּע מִשְׁם אַבְרָהָם מִפְּנֵי בּוֹשָׁה של לוט, ובא לארץ פלשתים, ובן צ"ט שנה היה, שהרי בשלישי למילתו באו אצלו המלאכים, הרי כ"ה שנה, וכאן כתיב ימים רבים, מרובים על הראשונים, ולא בא הכתוב לסתום אלא לפרש, ואם היו מרובים עליהם שתי שנים או יותר היה מפרשם, ועל כרחק אינם יתירים יותר משנה, הרי כ"ו שנה, מיד יצא משם וחזר לחברון, ואותה שנה קדמה לפני עקידתו של יצחק י"ב שנים. כך שנויה בסדר עולם (פ"א):

I Samuel 1:1-2:10

הפטרה — שמואל א

הפטרה

There was a man from Ramasayim Tsofim in Mount Ephrayim; and his name was Elkonoh the son of Yerocham, the son of Elihu, the son of Tochu, the son of Tsuf, from the land of Ephrayim.

He had two wives; the name of one was Chana and the name of the second was Penina. Penina had children, but Chana was childless.

This man would go up from his city from time to time to prostrate himself and to bring offerings to Adonoy of Hosts in Shiloh. There the two sons of Eili, Chofni and Pinchas, were kohanim to Adonoy.

It happened on the day (of the festival) that Elkonoh brought offerings, he would give to Penina, his wife, and to all her sons and daughters portions.

But to Chana he would give one choice portion, for he loved Chana, and Adonoy had closed her womb.

1 וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן־הָרִמְתִּים צוֹפִים מִהָר אֶפְרַיִם וּשְׁמוֹ

Ephrathite

אֶלְקֹנָה בֶן־יִרְחָם בֶּן־אֵלִיהוּא בֶן־תָּחוּ בֶן־צוּף אֶפְרַתִּי

:

2 וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם אַחַת חַנָּה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פְּנִינָה וַיְהִי

לפְּנִינָה יְלָדִים וְלַחַנָּה אֵין יְלָדִים:

3 וְעָלָה הָאִישׁ הַהוּא מְעִירוֹ מִיָּמִים | יְמִימָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת

וּלְזִבְחַ לַיהוָה צְבָאוֹת בְּשִׁלֹּה וְשָׁם שְׁנֵי בְנֵי־עֲלִי חֲפְנִי

וּפְנִיחָם כֹּהֲנִים לַיהוָה:

4 וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּזְבַּח אֶלְקֹנָה וְנָתַן לַפְּנִינָה אִשְׁתּוֹ וְלִכְל־בָּנֶיהָ

וּבְנוֹתֶיהָ מְנוֹת:

5 וְלַחַנָּה יָתֹן מְנָה אַחַת אֲפִים כִּי אֶת־חַנָּה אָהָב וַיְהִי

סָגַר רַחְמָהּ:

Her rival would frequently anger her in order that she should complain, because Adonoy had closed her womb.

He would do this, year after year. Whenever she went up to the house of Adonoy, she would anger her; and she wept and would not eat.

Elkonoh, her husband, said to her, "Chana, why do you weep and why do you not eat? And why is your heart sad? Am I not better to you than ten sons?"

Chana arose after eating in Shiloh and after drinking; and Eili the kohein was sitting on the chair near the doorpost of the Temple of Adonoy.

She was bitter in spirit, and she prayed to Adonoy and wept bitterly.

She made a vow and said, "Adonoy of Hosts, if you look at the suffering of Your maidservant, and You remember me, and do not forget Your maidservant, and give Your maidservant male offspring, then I will give him to Adonoy all the days of his life, and a razor shall never come on his head."

As she continued to pray before Adonoy Eili watched her mouth.

6 וְכַעֲסָתָהּ צָרָתָהּ גַּם־כָּפַעַס בְּעֵבּוֹר הִרְעַמָּה כִּי־סָגַר

יְהוָה בְּעַד רַחֲמָהּ:

7 וְכֵן יַעֲשֶׂה שָׁנָה בְּשָׁנָה מִדֵּי עֲלֹתָהּ בְּבֵית יְהוָה כֵּן

תִּכְעֲסֶנָּה וְתִבְכֶּה וְלֹא תֹאכַל:

8 וַיֹּאמֶר לָהּ אֶלְקָנָה אִישָׁה חֲנָה לָמָּה תִּבְכִּי וְלָמָּה לֹא

תֹּאכְלִי וְלָמָּה יָרַע לְבַבְךָ הַלֹּא אֲנֹכִי טוֹב לָךְ

מִעֲשָׂרָה בָּנִים:

9 וַתֵּקָם חֲנָה אַחֲרֵי אֲכִלָּהּ בְּשֻׁלָּהּ וְאַחֲרֵי שָׁתָה וְעַלִּי

הַכֹּהֵן יֹשֵׁב עַל־הַכֶּפֶסָא עַל־מִזְוֶזֶת הַיֶּכֶל יְהוָה:

10 וְהִיא מְרַת גִּפְשׁ וְתִתְפַּלֵּל עַל־יְהוָה וּבָכָה תִּבְכֶּה:

11 וַתִּדַּר נָדָר וַתֹּאמֶר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־רָאָה תִּרְאֶה |

בְּעֵנִי אֲמַתְךָ וּזְכַרְתָּנִי וְלֹא־תִשְׁכַּח אֶת־אֲמַתְךָ וְנִתְּתָהּ

לְאֲמַתְךָ יָרַע אֲנָשִׁים וְנִתְּתִיו לַיהוָה כָּל־יְמֵי חַיָּיו וּמוֹרָהּ

לֹא־יֵעָלָה עַל־רֹאשׁוֹ:

12 וְהָיָה כִּי הִרְבֵּתָהּ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי יְהוָה וְעַלִּי שֹׁמֵר

אֶת־פִּיהָ:

Chana was praying in her heart, only her lips were moving and her voice was not heard, so Eili thought she was drunk.

Eili said to her, "How long will you be drunk? Remove your wine from yourself."

Chana answered and said, "No, my lord, I am a woman of a troubled spirit. I have drunk neither wine nor strong drink; but I have poured out my soul before Adonoy.

Do not deliver your maidservant to a wicked woman, for it is out of much grievance and anger that I have prayed until now."

Eili then answered and said, "Go in peace. The God of Yisroel will grant your request that you have asked of Him."

She said, "May your maidservant find favor in your eyes." And the woman went on her way; and she ate, and no longer had the [sad] look on her face.

They rose early in the morning and prostrated themselves before Adonoy; then they returned and came to their home, to Romoh. Elkonoh knew Chana his wife, and Adonoy remembered her.

13 וְחָנָה הָיָא מְדַבֵּרַת עַל-לִבָּהּ רַק שְׁפָתֶיהָ נָעוּת

drunk
וְקוּלָּהּ לֹא יִשְׁמָע וַיַּחְשְׁבֶהָ עָלֶי לְשִׁכְרָה :

14 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עָלֶי עַד-מָתַי תִּשְׁתַּכְּרִין הִסִּירִי אֶת-יַיִנְךָ מֵעַלְיךָ :

15 וַתַּעַן חָנָה וַתֹּאמֶר לֹא אֲדֹנָי אֲשֶׁה קִשְׁתָּ-רוּחַ אֲנֹכִי וַיֵּין וְשִׁכְרָה לֹא שָׁתִיתִי וְאֶשְׁפֹּךְ אֶת-נַפְשִׁי לִפְנֵי יְהוָה :

wickedness
16 אַל-תִּתֵּן אֶת-אִמָּתְךָ לִפְנֵי בַת- בְּלִיעֵל כִּי-מֵרַב

a
contemplation
שִׁיחִי וְכַעֲסִי דִבַּרְתִּי עַד-הֵנָּה :

17 וַיַּעַן עָלֶי וַיֹּאמֶר לְכִי לְשָׁלוֹם וְאֵלֶיךָ יִשְׂרָאֵל יִתֵּן אֶת-שְׁלָתְךָ אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ מֵעַמּוֹ :

18 וַתֹּאמֶר תִּמְצָא שְׁפָחָתְךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וְתִלְךָ הָאִשָּׁה לְדֹרְכָהּ וְתֹאכַל וּפְגִייהָ לֹא-הָיְוָה עוֹד :

19 וַיִּשְׁכְּמוּ בִבְקָר וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי יְהוָה וַיָּשָׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-בֵּיתָם הָרִמָּה וַיַּדַּע אֶלְקָנָה אֶת-חָנָה אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרָהּ יְהוָה :

And as the seasons and days passed
Chana conceived, and she gave birth to
a son. She named him Shmuel [saying],
"For I requested him from Adonoy."

The man Elkonoh went up with his
entire household to bring to Adonoy
the festival offering and his vow.

But Chana did not go up for she said to
her husband, "When the boy will be
weaned, then I will bring him, and he
shall appear before Adonoy and shall
remain there forever."

Elkonoh, her husband, said to her, "Do
what is proper in your eyes, remain
until you wean him; but may Adonoy
fulfill His word." So the woman
remained and nursed her son until she
weaned him.

She brought him up with her when she
weaned him, with [an offering of] three
bulls, one eiphah of flour, and a flask of
wine; she brought him to the House of
Adonoy in Shiloh, though the child was
still a lad.

They slaughtered the bull, and brought
the child to Eili.

She said, "Please my lord, by your life
my lord, I was the woman who stood
with you here, praying to Adonoy.

20 וַיְהִי לְתַקְפוֹת הַיָּמִים וַתַּהַר חַנָּה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא
אֶת־שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל כִּי מִיְהוָה שְׁאֵלְתִּיו:

21 וַיַּעַל הָאִישׁ אֶלְקָנָה וְכָל־בֵּיתוֹ לְזִבְחַ לַיהוָה אֶת־זֶבַח
הַיָּמִים וְאֶת־נִדְרוֹ:

22 וַחַנָּה לֹא עָלְתָה כִּי־אָמְרָה לְאִישָׁה עַד יִגְמַל הַנֶּעֱר
וְהִבֵּאתִיו וְנִרְאָה אֶת־פָּנָי יְהוָה וַיָּשֶׁב שָׁם עַד־עוֹלָם:

23 וַיֹּאמֶר לָהּ אֶלְקָנָה אִישָׁה עֲשִׂי הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שְׂכִי
עַד־גְּמֻלָּךְ אֵלֶּה אֵךְ יָקָם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ וַתָּשֶׁב הָאִשָּׁה
וַתִּינֶק אֶת־בְּנָהּ עַד־גְּמֻלָּהּ אֵתֶּה: ^{to suck}

24 וַתַּעֲלֶהּ עִמָּה כֹּאֲשֶׁר גָּמְלָתוּ בְּפָרִים שְׁלֹשָׁה וְאִיפָה
אַחַת קֶמַח ^{flour} וְנֹבֵל זֵינ וַתִּבְאֶהוּ בֵּית־יְהוָה שְׁלוֹ
וְהַנֶּעֱר נָעַר:

25 וַיִּשְׁחָטוּ אֶת־הַפָּר וַיָּבִיאוּ אֶת־הַנֶּעֱר אֶל־עִלִּי:

26 וַתֹּאמֶר כִּי אֲדֹנִי חֵי נַפְשֶׁךָ אֲדֹנִי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצָּבָה
עִמָּךְ בָּזֶה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה:

This is the child that I prayed for;
Adonoy granted me my request that I
asked of Him.

And I have dedicated him to Adonoy.
All the days that he lives he is dedicated
to Adonoy." He then prostrated himself
to Adonoy.

27 אֶל־הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלֵּלְתִּי וַיֵּתֵן יְהוָה לִי אֶת־שְׂאֵלָתִי
אֲשֶׁר שְׂאֵלְתִּי מֵעַמּוֹ:

28 וְגַם אֲנֹכִי הִשְׁאֵלְתִּהוּ לֵיהוָה כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה הוּא
שְׂאוּל לֵיהוָה וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁם לַיהוָה: (פ)

שמואל א 2

Chana prayed and said: "My heart
exults in Adonoy, my horn is exalted in
Adonoy, my mouth is enlarged over my
enemies; for I rejoice in Your salvation.

For there is none holy like Adonoy, for
there is none beside You; and there is
no stronghold like our God.

Do not abound in speaking so very
proudly, let not harshness come from
your mouth; for a God of knowledge is
Adonoy, and by Him all actions are
counted.

The bows of the mighty are broken, and
[they that had been] stumbling were
girded with strength.

The sated have hired themselves out for
bread, and the hungry have ceased;
until the barren has born seven, and she
with many children was bereaved.

1 וַתִּתְפַּלֵּל חַנָּה וַתֹּאמֶר עֲלֵץ לִבִּי בִיהוָה רָמָה קַרְנִי
to jump for joy

בִּיהוָה רָחַב פִּי עַל־אֹיְבָי כִּי שִׂמְחָתִי בִישׁוּעָתָךְ:

2 אִין־קְדוֹשׁ כִּיהוָה כִּי אֵין בְּלִיָּה וְאֵין צוּר כְּאַלֹהֵינוּ:

3 אֶל־תִּרְבּוּ תִדְבְּרוּ גְבוּהָ גְבוּהָ יֵצֵא עֲתָק מִפִּיכֶם
impudent

כִּי אֵל יְדֹעוֹת יְהוָה וְלֹא [וְלֹא] נִתְכַּנּוּ
deed to balance knowledge

עֲלֻוֹת:

4 קָשֶׁת גְּבִרִים חֲתִים וְנִכְשָׁלִים אֲזָרוּ חֵיִל:
to belt

5 שְׂבָעִים בָּלָחֶם נִשְׁכְּרוּ וְרַעֲבִים חָדְלוּ עֲדָה עֲקָרָה
sterile

יָלְדָה שְׂבָעָה וְרַבַּת בָּנִים אֲמָלְלָה:
to droop

Adonoy kills and gives life; He casts
down to the grave and brings up.

Adonoy makes poor and makes rich;
He makes low and also lifts up.

He raises up the poor from the dirt,
from the dung heaps He lifts up the
destitute, to seat them with the nobles
and apports them the seat of honor.
For the foundations of earth are
Adonoy's, and He set the world upon
them.

He guards the steps of his pious ones,
and the wicked are stilled in the
darkness; for not by strength does man
prevail.

Adonoy, may His adversaries be
broken; let Him thunder against them
from heaven. May Adonoy judge the
ends of the world, and give power to
His king, and raise the pride of His
anointed one."

6 יְהוָה מָמִית וּמַחְיֶה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל:

7 יְהוָה מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר מַשְׁפִּיל אֶף-מְרוֹמָם:

a heap of
rubbish or
filth

8 מְקִיָּם מַעֲפָר דָּל מֵאֲשָׁפֶת יָרִים אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיב

something
narrow

עִם-נְדִיבִים וְכִסֵּא כְבוֹד יִנְחֹלֶם כִּי לַיהוָה מִצָּקִי

אֶרֶץ וַיֵּשֶׁת עֲלֵיהֶם תִּבֵּל:

to be dumb

9 רַגְלֵי חֲסִידוֹ [חֲסִידִיו] יִשְׁמָר וְרָשָׁעִים בַּחֲשָׁךְ יִדְמּוּ

כִּי-לֹא בְכַח יִגְבַּר-אִישׁ:

10 יְהוָה יַחֲתוּ מְרִיבֵי מְרִיבֵי [עָלָיו] בְּשָׁמַיִם יִרְעֶם

יְהוָה יִדִּין אֶפְסֵי-אֶרֶץ וַיִּתְּנֵנוּ לְמַלְכוֹ וְיָרֶם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ:

(פ)